

Sport met Grenzen op Jongerenmaat - Instructies

Hoe creëer je als begeleider veiligheid voor, tijdens en na het werken met de spelvormen?

1) Geef volgende zaken mee aan het begin van de workshop:

- Laat elkaar uitspreken.
- Heb respect voor elkaar.
- Iedereen is anders en dat is oké.
- Luister als de ander iets vertelt.
- Iedereen heeft recht op een eigen mening.
- Je kiest zelf welke informatie je wil delen.
- Er zijn geen juiste of foute antwoorden.
- Alles wat hier gezegd wordt blijft binnen deze muren.
- Als je je niet goed voelt mag je de groep verlaten en even apart gaan zitten.

2) Geef mee waar de sporters terecht kunnen als ze nadien nood hebben aan een gesprek:

- Vertrouwenspersoon in de sportclub.
- Iemand in je omgeving die je vertrouwt.
- Bel of chat met www.awel.be.
- Bel met 1712.
- Chat met www.nupraatikerover.be.

Hoe maak ik de link met het Sport met Grenzen vlaggensysteem?

Bij het tweede spel laat je jongeren situaties beoordelen en vraag je hen welke criteria ze hiervoor gebruiken. Vervolgens kan je de link maken met het Sport met Grenzen vlaggensysteem dat gebruik maakt van zes criteria om seksueel grensoverschrijdend gedrag te beoordelen. Het kan handig zijn om je hierin te verdiepen alvorens je met de jongeren in gesprek gaat. Je kan het vlaggensysteem bestellen en/of een vorming volgen bij het Centrum Ethiek in de Sport. Meer info: www.sportmetgrenzen.be

De zes criteria van het vlaggensysteem kort samengevat:

1) Toestemming (wederzijds)

- Alle betrokkenen zijn akkoord, iedereen voelt zich er goed bij
- Niet neen zeggen is niet hetzelfde als toestemmen
- Meer dan “ja” zeggen, gaat ook over lichaamstaal of gedrag
- Met volle bewustzijn instemmen (vb: niet onder invloed)
- Begrijpen wat het gedrag inhoudt (waarover het echt gaat en wat de gevolgen kunnen zijn)
- Zonder aandringen

2) Vrijwilligheid

- Geen dwang, druk, chantage. Voorbeelden: beloning, manipulatie, beloftes, dreiging, chantage, geweld...geen subtiel onder druk zetten/groepsdruk
- Betrokkene moet in staat zijn om toestemming te geven. Er is geen sprake van slapen, bewusteloosheid, onwetendheid...

3) Gelijkwaardigheid

- Gelijkwaardige actoren
- Evenwicht op vlak van: leeftijd, kennis, intelligentie, macht, functie of positie, levenservaring, rijpheid...

4) Context

- Lichamelijk of seksueel gedrag moet aangepast zijn aan de context
- Er is geen vaste regel: Situatie, omgeving of omstandigheden kunnen variëren
- Privacy norm respecteren
- Maatschappelijke norm respecteren

5) Leeftijd of ontwikkeling (bekijken vanuit standpunt initiatiefnemer)

- Past gedrag bij de ontwikkelingsfase?
- Link met leeftijd en intelligentieniveau
- Leerproces (lichte grenzen overschrijden)
- TIP zie normatieve lijst die aangeeft welk gedrag past bij welke leeftijd
- LET OP! Volwassene die een gedrag stelt moet weten wat goed en slecht is voor de (seksuele) ontwikkeling van een kind!

6) Zelfrespect (bekijken vanuit standpunt initiatiefnemer)

- Gevolg van het gedrag: Lichamelijke of psychische schade voor de initiatiefnemer
- Initiatiefnemer kan zichzelf vernederen, pijn doen, in risicosituatie doen belanden...

Wat zijn mogelijke oplossingen voor de situaties?

Geef de vrijheid aan de jongeren om in discussie te gaan over wat volgens hen oké en niet oké is aan de situaties. Vervolgens kan je dit als begeleider spiegelen aan de oplossingen die we aanreiken vanuit het Centrum Ethiek in de Sport en Sensoa.

	Toestemming	Vrijwilligheid	Gelijkwaardigheid	Context	Leeftijd/ ontwikkeling	Zelfrespect	Vlag
<p>Op het laatste moment zien van de meisjes een rood doekje dat uitsluitend gebruikt wordt voor een groepsknuffel. Daarbij betast een jongen de borsten van een meisje. Zij vindt dit niet leuk. Het is niet de eerste keer dat dit gebeurt. De jongen werd hier reeds op aangepreken.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Het meisje vindt het niet aangenaam en gaf zeker geen toestemming.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Het meisje bevindt zich in een groep en dat kan groepsdruk met zich meebrengen.</p>	<p>Oké</p> <p>De jongen en meisje zijn gelijkwaardig op alle vlakken.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Zulke aanrakingen en gedrag zijn niet gepast op een sportveld.</p>	<p>Oké</p> <p>Grotere seksuele nieuwsgierigheid en interesse voor het andere geslacht passen bij de ontwikkeling van de jongen.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Dit kan nadelige gevolgen hebben voor de jongen. De meisjes zullen hem bv. vermijden.</p>	
<p>Tijdens een sportkamp gaat de laatste sportbegeleider elke avond met voor het licht uitgaat roeg naar binnen in de meisjes slaapkamer (15 tot 17 jaar). Hij kan leuk vertellen en sommige meisjes krijgen er maar niet genoeg van. Naar het einde van de week kent de sportbegeleider iedereen met bevestiging van de slaapkamer en blijft hij ook wat langer rondhangen. Enkele meisjes staren zich daarvoor en klagen dat ze geen tijd genoeg hebben om zich om te kleden. Ze doen hun verhaal bij de kampeerder.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Sommige meisjes vinden het niet fijn dat de begeleider op hun kamer komt en melden dit bij de kampeerder.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Sommige meisjes komen niet vrijwillig in deze situatie terecht.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Als sportbegeleider blijf je in een machtspositie ook al is het leeftijdsverschil niet zo groot en ben je een toffe trainer.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Napraten op een kamp is oké, maar niet op de slaapkamer van de meisjes op het moment dat ze privacy willen om zich om kleden.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Een volwassen trainer kent normaal de regels rond privacy en geeft voldoende tijd en ruimte aan de meisjes om zich om te kleden zonder het bijzijn van een volwassene.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Je kan door dit gedrag als sportbegeleider in een lastig parket komen of een slechte naam krijgen.</p>	

	<p>Niet oké</p> <p>De jongen meldt dit aan de trainer waaruit blijkt dat hij er zich niet helemaal comfortabel bij voelt.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Het meisje stuurt ongevraagd naaktfoto's door. De jongen wordt wel niet gedwongen om hier naar te kijken.</p>	<p>Oké</p> <p>De jongen en het meisje zijn even oud. Het meisje kan wel in een ongelijkwaardige situatie belanden als iemand haar naaktfoto's gebruikt om haar te chanteren.</p>	<p>Oké</p> <p>Sexting is normaal jongerengedrag. Het is wel belangrijk om niet zomaar naar iedereen jouw foto's door te sturen, want dit kan in verkeerde handen terecht komen.</p>	<p>Oké</p> <p>Sexting is normaal jongerengedrag en gebeurt regelmatig rond de leeftijd van 16 jaar.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Het meisje stelt zichzelf kwetsbaar op. Haar foto's kunnen doorgestuurd worden naar anderen met minder goede bedoelingen.</p>	
	<p>Niet oké</p> <p>De kinderen nemen de poses wel aan, maar weten niet wat er nadien met de foto's zal gebeuren. Bovendien begrijpen ze de seksuele connotatie van de poses niet.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Mooie foto's zijn belangrijk voor de meisjes. Die beloning kan hen overtuigen om te doen wat de fotograaf vraagt.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Er is geen gelijkwaardigheid op vlak van leeftijd.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Het maken van foto's van dansende sporters tijdens de les is gepast, maar hier gaat het over uitdagende beelden. Dit is niet gepast in deze context.</p>	<p>Niet oké</p> <p>De fotograaf overschrijdt de privacy-norm door het nemen van deze foto's.</p>	<p>Niet oké</p> <p>De fotograaf schaadt zijn zelfrespect door jonge kinderen te vragen deze uitdagende poses aan te nemen.</p>	

 <p>15 TOT 17 JAAR Een sportbegeleidster komt zonder aankondiging de kleedkamer van de jongens binnen.</p> <p><small>De training voor de 15-jarigen begint om zes uur. Na een kwartier ontbreken er nog drie jongens. De sportbegeleidster stapt gehinderd en zonder kloppen de kleedkamer binnen.</small></p> <p>SITUATIE 5</p>	<p>Niet oké</p> <p>Er is geen toestemming gevraagd of gegeven om binnen te komen.</p>	<p>Niet oké</p> <p>De sporters komen niet vrijwillig in deze situatie terecht. Ze worden echter niet gedwongen om zich bewust voor de trainster uit te kleden.</p>	<p>Niet oké</p> <p>De relatie tussen de sportbegeleidster en de jongens is niet gelijkwaardig.</p>	<p>Niet oké</p> <p>In een kleedkamer hoor je de nodige privacy te hebben.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Een volwassen trainster wordt verondersteld te weten dat je in de kleedkamer de privacy dient te respecteren en niet zonder kloppen binnenkomt.</p>	<p>Niet oké</p> <p>De trainster brengt zich mogelijks in een lastig parket als dit gedrag meerdere keren gebeurt.</p>	
 <p>12 TOT 14 JAAR Een sportbegeleider staart naar de borsten van een meisje en maakt een seksueel getinte opmerking.</p> <p><small>Een meisje (13 jaar) beweemt veel aandacht aan haar uiterlijk. Dat is ook de sportbegeleider opgevallen. Wanneer ze langzamer heen loopt, zegt hij: "De zart er vandaag zo sexy uit." Intussen staart hij vaak naar borsten.</small></p> <p>SITUATIE 6</p>	<p>Niet oké</p> <p>Het meisje heeft zeker geen toestemming gegeven voor zulke opmerkingen.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Het meisje loopt gewoon voorbij de trainer wanneer hij de opmerkingen maakt en komt dus niet vrijwillig in de situatie terecht.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Het gaat hier over een volwassen begeleider ten aanzien van een jonge sporter.</p>	<p>Niet oké</p> <p>In geen enkele situatie zijn seksueel getinte opmerkingen gepast.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Het is ongepast om als sportbegeleider seksueel getinte opmerkingen te maken en te staren naar de borsten.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Een begeleider die steeds zulke opmerkingen maakt, kan een naam krijgen of roddels uitlokken over zijn persoon.</p>	

 <p>15 TOT 17 JAAR Een sportbegeleider (28 jaar) en een sportster (17 jaar) chatten al geruime tijd persoonlijke berichten naar elkaar. Op een dag stuurt hij haar een flirterig smsje om haar mee naar de bioscoop te vragen.</p> <p>SITUATIE 7</p>	<p>Oké</p> <p>In deze situatie lijkt het meisje blij met het krijgen van het berichtje. Ze stuurt ook berichtjes terug.</p>	<p>(Niet) oké</p> <p>Dit is moeilijk na te gaan. Het kan zijn dat ze zich gedwongen voelt om hierop in te gaan omwille van de hiërarchische relatie met de sportbegeleider.</p>	<p>(Niet) oké</p> <p>Buiten de sportcontext is er in principe gelijkwaardigheid tussen de sportster en de sportbegeleider. Binnen een clubcontext een persoonlijke relatie tussen sportster en haar sportbegeleider niet evident.</p>	<p>Oké</p> <p>Het flirterig smsje gebeurt in de privésfeer.</p>	<p>Niet oké</p> <p>De sportbegeleider zou hier moeten weten dat hij een bepaalde functie heeft en dat volgens de maatschappelijke norm het minder evident is om één van zijn sportsters op een flirterige manier te benaderen.</p>	<p>Oké</p> <p>Het kan dat zij op termijn een relatie aangaan. Als dit op een gezonde manier gebeurt, waarbij de sportbegeleider ook stopt met het persoonlijk begeleiden van het meisje in de sportclub, is dit oké.</p>	
 <p>12 TOT 14 JAAR Een jongen maakt een foto van de meisjes onder de douche en stuurt die naar de rest van zijn ploeg.</p> <p>SITUATIE 8</p>	<p>Niet oké</p> <p>De meisjes gaven geen toestemming voor de foto's.</p>	<p>Niet oké</p> <p>De meisjes komen niet vrijwillig in deze situatie terecht.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Er is gelijkwaardigheid op vlak van leeftijd, maar door de foto's heeft de jongen een vorm van macht.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Dit is in geen enkele context oké.</p>	<p>Oké</p> <p>Op 12-jarige leeftijd is het normaal dat jongens interesse krijgen in de lichamelijke veranderingen van meisjes.</p>	<p>Niet oké</p> <p>De meisjes zullen de jongen niet meer vertrouwen.</p>	

 <p>Er verschijnt een filmpje op Facebook waarin een meisje zich aan de rand van een atletiekspeldje aan het omkleden is.</p> <p>Op Facebook verschijnt een filmpje waarop een 17-jarige atlete zich tussen enkele nummers van de wedstrijd aan de rand van een atletiekspeldje aan het omkleden is. Ze wordt ingesproken op haar telefoon en op het moment dat ze van broekje wisselt, op haar knieën, hoewel ze zich probeert te bedekken met een handdoek. De maker van het filmpje blijkt een 16-jarige sporter van dezelfde club te zijn.</p> <p>SITUATIE 9</p>	<p>Niet oké</p> <p>De sportster heeft hiervoor geen toestemming gegeven.</p>	<p>Niet oké</p> <p>De sportster komt niet vrijwillig in deze situatie terecht.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Er is geen gelijkwaardigheid ten aanzien van het grote publiek die dit filmpje te zien krijgt.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Het is gepast om sporters te filmen tijdens hun sportprestaties, maar niet tijdens het omkleden.</p>	<p>Oké</p> <p>Het past binnen de ontwikkeling van de 16-jarige sporter om een sterke interesse te hebben in meisjes.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Hij toont helemaal geen zelfrespect en zal hiervan de gevolgen dragen.</p>	
 <p>Op een sportkamp dwingen twee jongens een meisje tot seksuele spelletjes. Ze maken haar bang en bedreigen haar fysiek. Het meisje moet zich uitkleden tot haar onderbroek.</p> <p>Twee jongens van 15 jaar dwingen een meisje van 14 jaar tot seksuele spelletjes. Ze verplichten haar om zich uit te kleden tot haar onderbroek en naar de plaats van een van de jongens te kijken.</p> <p>SITUATIE 10</p>	<p>Niet oké</p> <p>Het meisje is duidelijk niet akkoord met wat er gebeurt.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Het kan zijn dat de situatie vrijwillig startte, maar op een bepaald moment vindt het meisje dit niet meer leuk en ervaart ze dwang.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Er is het leeftijdsverschil en daarnaast zijn de jongens in de meerderheid.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Dit is in geen enkele context oké.</p>	<p>(Niet) oké</p> <p>In het opgroeien gaan jongeren experimenteren met seksuele grenzen. Seksuele spelletjes horen hierbij. Een situatie met dwang is echter niet oké.</p>	<p>Niet oké</p> <p>Dit gedrag kan zware schade berokkenen aan de jongens. Zij zullen de gevolgen moeten dragen.</p>	